

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार

वर्ष ५, अंक १९]

बुधवार, जुलै ३१, २०१९/श्रावण ९, शके १९४१

[पृष्ठे ३, किंमत : रुपये २३.००

असाधारण क्रमांक ४२

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र विधानमंडळाचे अधिनियम व राज्यपालांनी प्रख्यापित केलेले अध्यादेश व केलेले विनियम.

अनुक्रमणिका

सन २०१९ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक १५.— महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम आणि महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ यांमध्ये आणखी सुधारणा करण्याकरिता अध्यादेश	पृष्ठे १-३
--	------------

ग्रामविकास विभाग

बांधकाम भवन, २५, मईबान पथ, फोर्ट,
मुंबई ४०० ००१, दिनांक ३१ जुलै २०१९.

MAHARASHTRA ORDINANCE No. XV OF 2019.

AN ORDINANCE

FURTHER TO AMEND THE MAHARASHTRA VILLAGE
PANCHAYATS ACT AND THE MAHARASHTRA ZILLA PARISHADS
AND PANCHAYAT SAMITIS ACT, 1961.

सन २०१९ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक १५.

महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम आणि महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम,
१९६१ यांमध्ये आणखी सुधारणा करण्याकरिता अध्यादेश.

ज्याअर्थी, राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नाही;

आणि ज्याअर्थी, यात यापुढे दिलेल्या प्रयोजनांसाठी, महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम आणि महाराष्ट्र

१९५९ चा ३. जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ यांमध्ये आणखी सुधारणा करण्यासाठी, महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी
१९६२ चा
महा. ५. तात्काळ कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली
आहे ;

त्याअर्थी, आता, भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २१३ च्या खंड (१) द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून, महाराष्ट्राचे राज्यपाल, याद्वारे, पुढील अध्यादेश प्रख्यापित करीत आहेत :-

प्रकरण एक

प्रारंभिक.

संक्षिप्त नाव व प्रारंभ. १. (१) या अध्यादेशास, महाराष्ट्र ग्रामपंचायत आणि महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती (सुधारणा) अध्यादेश, २०१९ असे म्हणावे.

(२) कलमे १, ३ आणि ४, हा अध्यादेश राजपत्रात प्रसिद्ध झाल्याच्या दिनांकास अंमलात येतील.

(३) कलम २, राज्य शासन राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे नेमून देईल अशा दिनांकास अंमलात येईल.

प्रकरण दोन

महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियमाची सुधारणा.

सन १९५९ चा अधिनियम क्रमांक ३ याच्या कलम १० ची सुधारणा. २. महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियमाच्या कलम १० च्या पोट-कलम (२) मधील, खंड (क) मध्ये दुस-या १९५९ चा ३. परंतुकानंतर, पुढील परंतुक समाविष्ट करण्यात येईल :-

“परंतु आणखी असे की, या खंडाच्या तरतुदींप्रमाणे आरक्षण दिल्यानंतर, जर आरक्षण ५० टक्क्यांपेक्षा अधिक होत असेल तर, एखाद्या पंचायतीमध्ये नागरिकांच्या मागास वर्गातील व्यक्तींसाठी आरक्षित ठेवावयाच्या जागांचे, त्या पंचायतीमधील प्रत्यक्ष निवडणुकीद्वारे भरावयाच्या जागांच्या एकूण संख्येशी असलेले प्रमाण हे जास्तीत जास्त, शक्य असेल तेथवर, त्या पंचायत क्षेत्रातील नागरिकांच्या मागास वर्गातील लोकसंख्येचे त्या क्षेत्राच्या एकूण लोकसंख्येशी जे प्रमाण असेल त्या प्रमाणा इतकेच असेल :”.

प्रकरण तीन

महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ याची सुधारणा.

सन १९६२ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ५ याच्या कलम १२ ची सुधारणा. ३. महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ (यापुढे या प्रकरणात ज्याचा निर्देश १९६२ चा महा. ५. “महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम” असा करण्यात आला आहे) याच्या कलम १२ च्या पोट-कलम (२) मधील, खंड (क) मध्ये, दुस-या परंतुकानंतर पुढील परंतुक समाविष्ट करण्यात येईल :-

“परंतु आणखी असे की, या खंडाच्या तरतुदींप्रमाणे आरक्षण दिल्यानंतर, जर आरक्षण ५० टक्क्यांपेक्षा अधिक होत असेल तर, एखाद्या जिल्हा परिषदेमध्ये नागरिकांच्या मागास वर्गातील व्यक्तींसाठी आरक्षित ठेवावयाच्या जागांचे, त्या जिल्हा परिषदेमधील प्रत्यक्ष निवडणुकीद्वारे भरावयाच्या जागांच्या एकूण संख्येशी असलेले प्रमाण हे जास्तीत जास्त, शक्य असेल तेथवर, त्या जिल्हा परिषद क्षेत्रातील नागरिकांच्या मागास वर्गातील लोकसंख्येचे त्या क्षेत्राच्या एकूण लोकसंख्येशी जे प्रमाण असेल त्या प्रमाणा इतकेच असेल :”.

सन १९६२ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ५ याच्या कलम ५८ ची सुधारणा. ४. महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियमाच्या कलम ५८ याच्या पोट-कलम (१-ब) मधील, खंड (क) मध्ये, दुस-या परंतुकानंतर, पुढील परंतुक समाविष्ट करण्यात येईल :-

“परंतु आणखी असे की, या खंडाच्या तरतुदींप्रमाणे आरक्षण दिल्यानंतर, जर आरक्षण ५० टक्क्यांपेक्षा अधिक होत असेल तर, एखाद्या पंचायत समितीमध्ये नागरिकांच्या मागास वर्गातील व्यक्तींसाठी आरक्षित ठेवावयाच्या जागांचे, त्या पंचायत समितीमधील प्रत्यक्ष निवडणुकीद्वारे भरावयाच्या जागांच्या एकूण संख्येशी असलेले प्रमाण हे जास्तीत जास्त, शक्य असेल तेथवर, त्या पंचायत समिती क्षेत्रातील नागरिकांच्या मागास वर्गातील लोकसंख्येचे त्या क्षेत्राच्या एकूण लोकसंख्येशी जे प्रमाण असेल त्या प्रमाणा इतकेच असेल :”.

निवेदन.

महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम (१९५९ चा ३) याच्या कलम १० च्या पोट-कलम (२) च्या खंड (ब) मध्ये, महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ (१९६२ चा महा. ५) च्या कलम १२ च्या पोट-कलम (२) च्या खंड (ब) मध्ये, आणि १९६२ चा उक्त अधिनियमाच्या कलम ५८ च्या पोट-कलम (१ब) च्या खंड (ब) मध्ये, अनुक्रमे पंचायती, जिल्हा परिषदा आणि पंचायत समित्या यांमध्ये अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमातींसाठी अशा स्थानिक प्राधिकरणांमधील प्रत्यक्ष निवडणुकीद्वारे भरावयाच्या जागांच्या एकूण संख्येशी उक्त प्रवर्गातील व्यक्तींचे जे प्रमाण असेल त्या प्रमाणात जागा राखून ठेवण्याची तरतूद आहे.

२. तथापि, उक्त अधिनियमांमध्ये, अशा प्रवर्गातील व्यक्तींची लोकसंख्या विचारात न घेता, नागरिकांच्या मागासवर्गाकरिता अशा जागांच्या २७ टक्के इतक्या जागा राखून ठेवण्यासाठी तरतूद आहे.

३. अशा प्रसंगी, पंचायती, जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या यांमधील नागरिकांच्या मागास वर्गासाठी तरतूद केलेल्या राखीव जागांच्या ठरीव प्रमाणाबाबत मा. उच्च न्यायालयात अनेक रिट याचिका न्यायचौकशीधीन आहेत. मा. उच्च न्यायालयाने, अशा प्रवर्गाकरिता राखीव जागांबाबतच्या तरतुदींचा पुनर्विचार करण्याची शिफारस शासनाकडे केली आहे.

४. राज्यातील विविध ग्रामपंचायती, जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या यांमधील अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमातींच्या व्यक्तींकरिता तरतूद केलेल्या आरक्षणाची मर्यादा विचारात घेतल्यानंतर, अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमातीच्या आणि नागरीकांच्या मागास प्रवर्गातील व्यक्तींकरिता देण्यात आलेले आरक्षण हे ५० टक्क्यांपेक्षा अधिक होत असेल तेव्हा ग्रामपंचायत, पंचायत समिती किंवा जिल्हा परिषद यांमध्ये नागरिकांच्या मागास वर्गातील व्यक्तींकरिता राखून ठेवावयाच्या जागांचे त्या क्षेत्रातील संबंधित स्थानिक प्राधिकरणामधील प्रत्यक्ष निवडणुकीद्वारे भरावयाच्या जागांच्या एकूण संख्येशी असलेले प्रमाण हे, जास्तीत जास्त शक्य असेल तेथवर, ती ग्रामपंचायत, पंचायत समिती किंवा जिल्हा परिषद यांच्या क्षेत्रातील नागरिकांच्या मागासवर्गातील लोकसंख्येचे त्या क्षेत्राच्या एकूण लोकसंख्येशी जे प्रमाण असेल त्या प्रमाणा इतकेच असेल, अशी तरतूद करणे इष्ट वाटते.

५. राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नाही आणि उपरोक्त प्रयोजनांसाठी, महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम (१९५९ चा ३) आणि महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ (१९६२ महा. ५) यांत आणखी सुधारणा करण्याकरिता महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली आहे; म्हणून, हा अध्यादेश प्रख्यापित करण्यात येत आहे.

मुंबई,
दिनांक ३१ जुलै २०१९.

चे. विद्यासागर राव,
महाराष्ट्राचे राज्यपाल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

असीम गुप्ता,
शासनाचे प्रधान सचिव.